

BEKLENTİLERİN ÖTESİNDE BAKÜ

Türkiye'den gelenlere canı gönülden kucak açan insanların, tarih-kültür-sanat zenginliği, damagımıza uygun leziz yemekleri ve kapıda vize uygulaması ile Bakü, huzurlu ve dolu dolu bir tatil vadediyor.

BAKÜ'YÜ TEK CÜMLE İLE ANLATMAYA ÇALIŞSAM, "EV GİBİ AMA DEĞİL" DERDİM. Peki neden Bakü'yü anlatıyorum? Ne de olsa seyahat yazılarının gözde rotalarından biri değil! Şimdilik... 'Şimdilik' diyorum çünkü Azerbaycan bir turizm atağına geçmiş durumda. Bunun bir parçası olarak turizmin başkenti sayılabilecek bazı şehirlerde turizm temsilcilikleri kurdular. Bunlardan biri de tabii ki İstanbul. Azerbaycan, bu temsilcilik aracılığı ile Türkiye'deki kardeşlerine 'Sen de Azerbaycan'ı gör' (sendeazerbaycanigor.com) diyor. Mart ayının ilk günlerinde Bakü'deydik.

Bizler için yurt dışı seyahatinin kendisi kadar önemli bir dönemi vardır: Öncesi! Vize için gerekli evrakların toplanması, randevuların alınması, görüşmeye gidiş ve sonra heyecanlı bekleyiş. Rotanız Azerbaycan ise bu süreci direkt atlıyorsunuz. Türk vatandaşı olmanız halinde; uçak biletinizi almanız ve en az üç ay geçerli pasaportunuzun olması yeterli. Uçağımız Bakü Haydar Aliyev Uluslararası Havalimanı'na indiğinde küçük bir form doldurup 30 gün geçerliliği olan tek girişlik vizenizi 10 dolar karşılığında, 10-15 dakika içinde alabiliyorsunuz.

Bakü'ye İstanbul'dan Türk Hava Yolları ve Azerbaycan Hava Yolları ile direkt, yani yaklaşık 2.5 saatte uçabiliyorsunuz.

Azerbaycan'ın para birimi manat. 1 manat yaklaşık 2 lira yapıyor. Şehirde dolar veya euro ile alışveriş yapmak pek mümkün değil. O nedenle

NİZAMİ CADDESİ

KIZ KALESİ

HAYDAR ALİYEV MERKEZİ

MUTLAKA GÖRÜN

- Kız Kalesi
- Şirvanşahlar Sarayı
- İçeri Şehir
- Kilim Müzesi
- Devlet Sanat Müzesi
- Modern Sanatlar Müzesi
- Devlet Kültür Müzesi
- Milli Tarih Müzesi
- Azerbaycan Edebiyatı Müzesi
- Devlet Müzik Kültürü Müzesi
- Minyatür Kitap Müzesi
- Şehitler Yolu

havalimanında manat'larımızı almanız iyi olur. Küçük dükkanlarda kredi kartı geçmeyebiliyor; hazırlıklı olmakta fayda var. Para birimleri liradan değerli olsa da fiyatlar dengeli. Yani Bakü'de Avrupa'ya göre çok daha hesaplı bir bütçe size yeterli olur.

Havaalanında bizi rehberimiz Rovshan (Röfşan) karşıladı. Beş 'hatun', yani kadın yolcu bekliyordu. Dillerimizin arasındaki fark hakkında sorular sormaya o anda başladık ve iki gün boyunca buna aralıksız devam ettik. Neyse ki Rovshan buna alıştı çünkü babasının işi nedeniyle uzun yıllar Türkiye'de yaşamış. Alandan çıkar çıkmaz ilk dikkatimizi çeken mor renkteki Londra taksileri oldu. Eurovision döneminde şehir renk katması için getirilmişler. Gerçekten işe yaramış görünüyor.

Şehre geç saatte vardığımız için önce ısıltısını gördük. Tepede kırmızı ışıklarla yanan Ateş Kuleleri, geniş caddelerle bir Paris, bir Moskova, arada bir de sanki Londra manzaraları... Bakü'nün yer yer bu şehirlerin havasını taşıdığı söylenirmiş zaten. İlk izlenimimiz

böylece doğrulanmış oldu. Otele eşyalarımızı bırakıp hemen kendimizi 'İçeri Şehir' denilen eski şehre attık. Birçok gelişmiş şehirde olduğu gibi Bakü'de de bir 'eski' bir de sonradan büyüyen şehir var. Ancak burada yeni bölgeler de eskiye saygı ile inşa ediliyor. Eski Şehir, Arnavut kaldırımlı dar sokaklar, hediyelik eşya dükkanları, küçük oteller, sanat atölyeleri ve restoranlardan oluşuyor. Bazı yerlerinde tarihi kalıntılar da var.

Otelimiz Hazar Denizi'ne bakan sahil kısmındaydı. Sabah uyandıığımızda bize ilk günaydın diyen, iki yıl öncesine kadar 'dünyanın en büyük bayrağı' olma özelliğine sahip Azerbaycan bayrağı oldu. Tam 162 metre! Rekoru şimdi üç metre farkla Tacikistan taşıyormuş. Kahvaltıdan sonra kendimizi önce şehir merkezine attık. İstanbul'un İstiklal Caddesi'ni andıran Nizami Caddesi'nde pek çok Türk markasına rastladık.

MÜZE ZENGİNİ ŞEHİR

Bir kültürü tanımak için işe müzelerden başlamak gerektiği malum.

Azerbaycan'da kültür ve sanat ön planda. Hem Sovyetler'in etkisi hem kendi kültürleri bunu sağlıyor. O kadar çok müze var ki bizim vaktimiz hepsine yetmedi.

İlk durak yan yana yer alan Azerbaycan Tarihi Müzesi ile Zeynel Abidin Tağıyev'in eviydi. Tağıyev, yoksul bir ailede doğmuş ve yetişkinliğinde satın aldığı arsadan petrol çıkması sonucu zengin olmuş. Ama onu önemli yapan şansından ziyade bu şans tüm halkın yararına kullanmış olması... Ekonomi ve şehircilik alanındaki çalışmalarının yanı sıra bizleri en çok etkileyen ilk Rus-Müslüman kız okulunu yoğun mücadeleler ile açmış olmasıydı. Tağıyev'in hayatı zaman zaman mücadeleler gerektiren faydalı çalışmalarla dolu. Ta ki Sovyetler'in Azerbaycan'ı işgaline kadar... Doğduğu zamanki kadar yoksul bir şekilde 1924'te vefat etmiş. Müze yetkililerinden öğrendiğimize göre torunları Türk vatandaşı olarak ülkemizde yaşamaya devam ediyorlar.

Öğle yemeğinden sonraki ziyaretimiz ise Nobel Aile Müzesi'neydi.

Evet, bildiğimiz Nobel kardeşler! Aile ile ilgili İsviçre dışındaki tek müze Bakü'de. Hikaye şöyle: Nobel kardeşler, 1870'lerde Bakü'ye geliyor. İlk başlarda silah malzemeleri üretimi yapıyorlar. Hatta dinamitin kaşifi de Alfred Nobel. Bir süre sonra tüm odakları petrol oluyor. Bu mucit aile ilk petrol borusunu inşa ediyor, ilk petrol tankerini denize indiriyor. Ancak diğer buluşları birçok insanın ölümüne neden olduğu için 'Ölüm Tüccarı' olarak anılan Alfred Nobel, kardeşi Ludwig'in ölümünden sonra servetini, en önemlisi barış olmak üzere beş farklı kategoride Nobel ödülü verilmesi için bağışlıyor. Bugün hala Nobel Vakfı'nın gelirlerinin yüzde 12'si Azerbaycan petrollerinden sağlanıyor.

Haydar Aliyev Merkezi olarak anılan kültür sanat merkezine geldiğimizde önce 'I Love Baku' yazısının önünde fotoğraf çekirmek için epey zaman harcadık. Merkezin mimarisi Hazar Denizi'nin dalgalarını simgeliyor. Mimarı, ünlü İran asıllı Zaha Hadid. Binanın içi de dışı da bembeyaz, sert köşeler yok, yumuşacık ve akışta bir

- **Şaşırtıyor:** Özellikle İstanbul'dan gelen bizler için sokaklar sanki bomboş. "İnsanlar nerede?" deyip durduk. Nüfus 2 milyonun biraz üzerindeymiş. Ülkenin nüfusu 9 milyon civarında.
- **İyi geliyor:** Her yerde sadece turist olduğunuz için değil, Türk turist olduğunuz için gördüğünüz ilgi alaka... 'Biz sizi çok seviyoruz' ifadeleri...
- **Merak ettiriyor:** Siyaset konuşmak kültürlerinde yok. Nasıl bir hayat acaba?
- **Hüzünlendiriyor:** Hocalı Katliamı anısına yapılmış olan Anne-Çocuk anıtı ile Kafkas cephesinde ölen 1130 Türk askerinin şehitliğini görmek.
- **İştah açıyor:** Kentin en güzel restoranları yer altında... Merdivenlerden inip başka bir dünyaya geçiyorsunuz. Manzara yok, tek odağınız yemek yemek!
- **Öğretiyor:** Azeri değil, Azerbaycanlı demek gerektiğini... Ağzımız alışmış ama aslında Azeri, küçük bir etnik grup. Azerbaycanlı olarak anılmak istiyorlar.
- **Davet ediyor:** Şehrin en neşeli zamanlarından biri Nevruz Bayramı. Sokaklarda eğlenceler ve ritüeller düzenleniyor, özel yiyecekler hazırlanıyor.
- **Ferahlatıyor:** Her yer park... Özellikle sahil şeridi kilometrelerce park olarak düzenlenmiş. Venedik kanalları bile var.
- **Takdir ettiriyor:** Suç oranı çok çok düşük. Sokaklarda erkek nüfus fazla olmakla birlikte göz tacizi yok. Gece kulüplerinde de durum aynı. Kimse kimsenin hayatına karışmıyor.

mimari. Zaman zaman değişen resim, heykel gibi sergilerin yanı sıra ülkenin kültürünü yansıtan sabit bölümler de var. Giysiler, çalgılar, halılar ve minyatür Bakü şehri... Merkezin en üst katı ise Haydar Aliyev'e ayrılmış. Tamamen dijital bir platformda Aliyev'in hayatını dolaşarak izliyorsunuz. Etkileyici! Ülkenin kurucusuna saygıları ve sevgileri çok büyük. Henüz 1991'de bağımsızlığını kazanmış bir ülkeden bahsediyoruz. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ilk kuruluşu aslında 1918. Müslüman ve Türk toplumlarında ilk laik ve demokratik ülke olma özelliğine sahip. Ancak 1920'de Sovyet otoritesine girdiği için ikinci doğuşu 1991.

TANIDIK BİR MUTFAK

Bu seyahatte yemek konusunda zorluk çekmeyeceğiniz garanti. Mutfaklarımız çok benziyor. Havansal yağı daha bizden daha fazla kullanıyorlar. Taze kişnişi çok kullanıyorlar, tadını sevmiyorsanız baştan belirtmeniz iyi olur. Menülerde o kadar çok seçenek var ki, seçmekte

zorlanıyorsunuz. Yaprak sarma, düşbere (Azerbaycan mantısı), kutab (gözleme), kayısılı pılav, patlıcanlı mezeler, kebablar aklımda kalanlar. Ve tabii bir de baklava. Türkiye'de çok aradığım bir tat değil ama Azerbaycan baklavası beni tavladı. Çay onlar için de vazgeçilmez. Ancak çayları demleyişleri de sunumları da farklı. Çok daha kısa sürede demleniyor ve bizim 'çok açık' diye tabir edeceğimiz şekilde servis ediliyor ama tadı tatmin edici. Yanında kıtlama şeker ve yöresel bir reçel ile ikram ediliyor. Çok daha kapsamlı sunumlar da yapılmış.

Her seyahat bir bakış açısı kazandırır insana. Bakü ziyareti ve orada karşılaştığım insanlar bazı önyargılarımı yerle bir ederken hiç farkında olmadığım güzellikleri de yaşattılar. Azerbaycan'ın altıncı yüzyılda yaşamış dahi şairi Nizami Gencevi'nin dediği gibi, "Dünya bir tarladır dikkatle baksak/Herkes birbirine çiftçidir ancak..."

İşte 'ev gibi ama değil' derken kast ettiğim bunlardı. Çok çok tanıdık ama zaman zaman bir o kadar da farklı bir kültür. Dönüş yolunda uçak biletlerine ve otel seçeneklerine bakmaya başlamıştım bile. Hep ezberle rotalara gitmek şart değil ya, belki bir de ailecek Bakü gezisi yapar, kendi kültürümüzün parçalarını tamamlar, 'iki devlet bir millet'in gecikmiş hakkını veririz.

KONUŞAN AĞAÇ

Fotoğrafta gördüğümüz İçeri Şehir'de 90 yıllık bir ağaç. Geçtiğimiz yıllarda kuruyor, hastalanıyor. İnsanlar onu hiç görmeden geçip gidiyor. Tam karşısında atölyesi olan çıplak ayaklı ressam Ali Shamsi, ağacın gövdesine bir kadın portresi çiziyor. Gelen geçen insanlar ilgilenmeye, fotoğraf çekmeye başlıyor. Sonra gövdenin diğer yüzlerine iki portre daha yapıyor, ilgi artıyor. Ve ağaç iyileşiyor, canlanıyor, tomurcuk vermeye başlıyor. Ali Shamsi diyor ki, "Ağaçlar konuşmaz. Kalplerimiz de konuşmaz. Ama onlar birbirlerini duyarlar." Edebiyat tarihine baktığımızda da görüyorsunuz ki Bakü hep bilgelerin şehri olmuş, olmaya devam ediyor.